

10

SESSIÓ

Per què cada cop ens costa més saber conviure amb la incertesa?

Reconduir alguna cosa desconeguda a alguna coneguda alleugera, tranquil·litza, satisfà i dóna també una sensació de poder. Allò incògnit comporta a més el perill, la inquietud, la preocupació; el primer instint és el d'abolir aquestes desagradables situacions. Primer principi: una explicació és millor que cap explicació. Com que fonamentalment es tracta d'una voluntat d'alliberar-se d'idees opressives, no es fila gaire prim quant als mitjans per alliberar-se'n: la primera idea que explica allò desconegut com a conegut fa tant de bé que ja se la considera vertadera. [...] L'instint de les causes està llavors determinat i avivat pel sentiment de la por.

Friedrich Nietzsche, *Com es filosofa a cops de martell*

Tothom ha de ser plenament conscient que la vida és una aventura, fins i tot quan ens pensem que la tenim tancada en una seguretat funcionària; qualsevol destí humà comporta una incertesa irreductible, fins i tot en la certesa absoluta, que és la de la mort, ja que n'ignorem la data. Tothom ha de ser plenament conscient de participar en l'aventura de la humanitat, que va,

d'ara endavant, a una velocitat accelerada, llançada cap al desconegut.

Edgar Morin, *Tenir el cap clar*

La condició humana està determinada per dues grans incerteses: la incertesa cognitiva i la incertesa històrica.

Conèixer i pensar no és arribar a una veritat absolutament segura; és dialogar amb la incertesa.

Edgar Morin, *Tenir el cap clar*

Abans de valorar si una resposta és exacta hem de valorar si la pregunta és correcta.

I. Kant

[...] l'home modern, al llarg del procés cognitiu i pràctic, ha desenvolupat la il·lusió de poder controlar-ho i gestionar-ho tot. Però tal com mostra el dia a dia, encara que les nostres capacitats intel·lectuals, científiques i tecnològiques

siguin tan elevades i continuïn creixent, aquesta il·lusió s'ensorra estrepitosament davant la impossibilitat de controlar les circumstàncies com, per exemple, certes malalties o nombrosos fenòmens individuals i socials. En efecte, puc sotmetre'm a un xequig mèdic sense que això em torni immune a les malalties. De la mateixa manera, per prudent que pugui ser el meu comportament, mai no eliminaré el risc d'accidents.

Giorgio Nardone, *Pienso, luego sufro*

Desde el principio debe ser evidente que existe una contradicción entre el deseo de tener una seguridad perfecta en un universo cuya misma naturaleza es lo momentáneo y la fluidez, pero la contradicción va un poco más allá del mero conflicto entre el deseo de seguridad y el hecho del cambio. Si quiero estar seguro, es decir, protegido del flujo de la vida, tengo que estar separado de la vida. No obstante, esta misma sensación de estar separado es lo que me hace sentir inseguro. Estar seguro significa aislar y fortalecer el Yo, pero es precisamente la sensación de ser un Yo aislado lo que hace que me sienta solo y amedrentado. En otras palabras, cuanto más seguridad puedo obtener, más quiero todavía.

Para decirlo de un modo más sencillo: el deseo de seguridad y la sensación de inseguridad son una y la misma cosa. Retener el aliento es perderlo. Una sociedad basada en la búsqueda de seguridad no es más que un concurso de retención del aliento en el que cada uno está tenso como un tambor y morado como una remolacha.

Alan Watts, *La sabiduría de la inseguridad. Mensaje para una era de ansiedad*

No es poden evitar els defectes dels homes sense renunciar al mateix temps a les seves virtuts.

E. Cioran

Una de les aportacions cabdals del

Algunes possibles qüestions:

segle XX ha estat l'adquisició de la plena consciència que les certeses absolutes s'han acabat. Hem adquirit, doncs, d'una manera clara i definitiva, una gran certesa: la certesa de la incertesa. Dels castells de les veritats absolutes només en queden les runes. El segle XX ens ha ressituat a escala humana. Què en penseu?

Amb tot, l'evolució espectacular de la ciència i la tecnologia han aconseguit instaurar en molta gent la creença que la vida és, en el fons, una mena de programa informàtic en què si controlem les distintes variables, tot acabarà succeint tal com nosaltres ho havíem calculat i previst. Aquesta creença, aquesta falsa creença de pensar que tenim una mena de bola de vidre capaç d'endevinar i preveure el futur, ens fa molt mal, perquè fabrica (dóna lloc) a falses expectatives, genera frustracions, i, paradoxalment, ens fa sentir encara més insegurs, molt més insegurs. Així, l'obsessió per voler controlar la nostra vida, ens genera encara més un sentiment de por, de perill, d'incertesa i de descontrol. Com ho veieu?

Així les coses, què us sembla? El futur, i la vida en general, resulten més fascinants que mai o, per contra, estem bloquejats i paralizats per la presència anorreadora de la incertesa?

La incertesa de les nostres accions ja la coneixíem. Ara sabem, però, que el nostre propi coneixement és i serà sempre incert. Per què ens costa tant acceptar aquesta situació? Qui redimonis ens havíem cregut que érem?

Com més sabem, més sabem el que no sabem?

Si la ciència ens diu que tot coneixement sempre és i serà provisional -en el sentit de millorable, perfeccionable i fins i tot refutable-, per què en lloc de fer-nos els suets, no ens esforcem més a aprendre a viure des d'aquesta provisionalitat? Tan difícil és acceptar i procurar viure des de la provisionalitat i la incertesa?

És la por la que ens reclama certituds absolutes?

En nom de la por som capaços d'edificar i d'acceptar les absurditats més absurdes?

La revifada actual de les sectes i de les supersticions és, en bona part, una resposta a aquesta por?

Tan difícil és acceptar la vida tal com és amb el seu fons incomprensible, inabastable, atzarós... tràgic?

Tan difícil és acceptar la vida sense edulcorants?

Tan difícil és admetre que passem quatre dies en aquest món, i que ens n'anirem sense haver entès pràcticament res de substantiu?

Tanta set de Veritat -la que sigui- tenim?

Tant costa autoacceptar-nos com som?

Per què totes les persones que han fet

avançar la humanitat, persones que han dinamitat certeses donades per definitives, han tingut sempre tants i tants problemes? Per què, habitualment, han generat rebuig i fins i tot odi per part dels seus coetanis? Potser perquè haver d'acceptar noves veritats vol dir haver de desprendre's de les nostres entranyables i caduques creences?

Estem i estarem sempre condemnats a haver d'admetre veritats com a Veritats?

El malestar que genera avui la incertesa es viu i es digereix més malament que en generacions pretèrites?

Els pagesos, sobretot els d'abans, tenien molt clar, molt assumit, que podien estar treballant, conreant i mimant la terra durant un any sencer i que, uns dies o fins tot hores abans de la collita, una demoníaca, sobtada, capriciosa i injusta tempesta podia, en un no res, tirar per terra els esforços i les il·lusions de tot un any. I malgrat tot el dolor, tota la ràbia i desesperació, i tots els enormes sacrificis que això els suposava, tornaven a aixecar-se cada dia i tornaven a conrear el seu malmès tros de terra. Realment demostraven i demostren ser persones molt fortes, i també molt sàvies. Perquè sabien que calia acceptar el fons incomprensible, inabastable, atzarós... tràgic de la vida. I no és que estiguessin sempre esperant el pitjor, no, perquè sense il·lusions no es pot viure, però tot i que no ho esperessin, estaven preparats per assumir-ho. És així?

L'evolució espectacular de la ciència i la tecnologia han generat en molta gent la creença que la vida és controlable. I, és clar, en no ser-ho, les frustracions i l'ansietat estan augmentat molt?

Som massa exigents en coses que mai no podrem controlar del tot, i ens oblidem massa sovint de tot allò que sí que està a les nostres mans?

Per què ens obsessionem tant per voler controlar al mil·límetre tots els esdeveniments de la nostra vida i, en canvi, oblidem que l'actitud davant d'aquests esdeveniments, de qualsevol circumstància, sigui quina sigui, depèn exclusivament de nosaltres?

Davant de la incertesa, què ens funciona? Quins intents de solució ens donen més bon resultat? I quins no?

Ens sentim absolutament aclaparats i impotents davant la incertesa?

Intentar donar-nos i/o cercar respostes intel·ligents davant dels dubtes obsessius generats per la incertesa, desfà els dubtes i l'ansietat o més aviat els retroalimenta?

Si una pregunta té més d'una resposta possible, és que no té resposta. Què en penseu?

Potser, en lloc d'entossudir-nos a cercar respostes, les respostes, el que hauríem de fer és preocupar-nos per formular millor

les preguntes, i sobretot, tenir present que qualsevol pregunta referida al futur té sempre més d'una resposta possible. És així?

Us sembla que una de les creences més errònies de l'home modern és la de pensar que una vegada ha comprès una cosa, serà capaç de dominar-la o canviar-la automàticament?

Pensant i argumentant es desfan els dubtes?

Podem evitar que ens vinguin dubtes obsessius?

Hi ha alguna manera de contrarestar-los?

Una persona que cerca la seguretat absoluta no descansa mai i sempre ha d'estar posant-la a prova, perquè ha de respondre a l'ansietat que el devora per dins. Què en penseu?

Què en penseu d'aquesta afirmació del filòsof alemany I. Kant: *la intel·ligència d'una persona es mesura per la seva capacitat de conèixer amb la incertesa?*

Obsessionar-nos per obtenir i disposar de seguretats, de veritats absolutes, no és propi més aviat de nens petits?

És possible imaginar-nos vivint en un món on tots els interrogants bàsics i essencials de la nostra existència estiguessin resolts? Us agradaria viure en un món així? Seria estimulante viure en un món així?

Quan estem ocupats en alguna cosa il·lusionant i a la que li trobem un sentit, l'angoixa per la incertesa, augmenta, minva o desapareix?

Pensem massa en el futur, i molt poc en el present?

Si abans de fer, de posar en pràctica, d'efectuar qualsevol acció poguéssim preveure'n totes i cadascuna de les possibles conseqüències i repercussions, la vida seria molt més tranquil·la i segura? I més interessant? I més avorrida?

Sense un cert risc, sense una certa indeterminació, la vida seria apassionant?

Segons Freud, hi ha una relació inversament proporcional entre felicitat i seguretat. Els nostres primitius avantpassats, diu a *El malestar en la cultura*, vivien menys, la seva vida tenia molt més risc, però eren molt més feliços. Què n'opineu?

Quan ens lamentem que la nostra vida ens resulta trista, avorrida, monòtona, quins ingredients hi acostumen a manca?

Què en penseu dels cursos i cursets que doten els assistents només de recursos i estratègies racionals per afrontar determinades situacions, i no els ajuden, però, a gestionar la por implícita al fet d'haver de decidir?

Penseu que l'home modern es veu obligat a haver de prendre decisions més complexes

que els seus avantpassats?

Realment hem de prendre més decisions i més complexes?

Les possibilitats d'elecció s'han disparat? La càrrega de responsabilitats, també?

Com més opcions tenim, més es redueix la nostra capacitat d'elegir?

Els actuals models familiars hiperprotectors tendeixen a eludir responsabilitats als fills i a delegar?

Com més benestar social, més ens acostumem a delegar decisions? I més s'instaura, en conseqüència, la por a haver de prendre decisions?

L'actual incertesa laboral de l'actual i detestable model neoliberal ens ha fet a tots més insegurs?

Per a més informació o per a descarregar-vos altres cafès podeu fer-ho des de la web:

www.cafefilosofic.com

i des del Facebook:

@cafefilosoficelvendrell

Filòsof

Joan Bosquet

Dijous 26 d'Octubre 2017

**Portal del Pardo
del Vendrell**